

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreviatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus IV. De Consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63440)

etiamsi Rescribens moriatur re adhuc integra. Membrum 1. colligitur ex *c. 20. & 30. de offic. deleg.* Membrum 2. ex *c. 9. eod. in 6, c. 36. de Prab. in 6. & c. 16. de R. J. in 6. ibi: decet concessum à Principe beneficium esse mansurum.* Excipe, nisi Princeps aliud insinuet, v. g. per hanc aut similem clausulam: *quamdiu voluero: usque ad beneplacitum meum & c. c. 5. h. t. in 6.* Sed contra hoc *Objic.* ergo etiam exspirabit Rescriptum gratiæ cum Papa concedente, si is adjecit has clausulas: *quamdiu Papa voluerit: usque ad beneplacitum Sedis Apostolicæ.* Vel 2. Si adjecit has clausulas: *donec revocavero: quamdiu aliter non disposuero: sed hæc sunt falsa.* per *c. 5. cit. & ibi: gl. R.* Negando omnes has sequelas; quia Sedes Apostolica nunquam moritur, nec Papa in genere. In duobus ultimis exemplis concedens alligat cessationem gratiæ ad expressam revocationem positivam, & actum voluntatis in contrarium: qualis actus aut positiva revocatio per mortem concedentis non ponitur: sicut tamen, si gratiam restrinxit *ad suum beneplacitum, vel quamdiu voluerit,* cum ipso extinguitur beneplacitum ejus, & voluntas semel posita.

TITULUS IV.

De Consuetudine.

SUMMARIUM.

1. 2. 3. *Quid, & quotuplex sit Consuetudo.*

4. 5.

4. 5. *Etiā consuetudo contra legem debet esse rationabilis.*
6. *Quales & quot actus:*
7. *Quale tempus requirat consuetudo.*
8. *Quomodo per legem derogetur consuetudini.*
9. *Quomodo probetur consuetudo.*

I **C**onsuetudo (Germanicè ein altes Herkommen: Gebrauch: Gewohnheit) legem imitatur, imò vim legis obtinet, & dupliciter sumi potest. 1. *Materialiter* seu *causaliter* pro ipso usu diuturno & actibus à populo frequentatis, & dicitur *consuetudo facti*, de qua *can. 5. d. 1.* sic ait: *Vocatur autem consuetudo, quia in communi est usu.* 2. *Formaliter*, seu pro ipso Jure seu lege ex actibus populi frequentatis resultante. De hac

- 2 Dico I. *Consuetudo est Jus non scriptum, diuturnis populi moribus, & cum aliquo Legislatoris consensu, introductum.* Ita quoad sensum communis ex *can. cit. & l. 32. 33. 35. ff. de legib.* Dicitur I. *Jus*, ut indicetur, ad consuetudinem requiri plerasque conditiones, ad legem necessarias, cum sit lex: scilicet debet esse honesta: possibilis: utilis communitati: rationabilis: & obligationem inducens, vel declarans, vel tollens. 2. *Non scriptum*, per quod differt à lege scripta: nec definit esse Jus non scriptum, licet postea, etiam jussu Principis vel Magistratùs, redigatur in scripturam. 3. *Moribus*, h. e. per actus plures uniformiter exercitos: per quod iterum differt à lege; nam hæc unico actu seu volitione Legislatoris debite promulgata introducitur. 4. *Diuturnis*, h. e.

h. e. debito tempore continuatis sine interruptione. 5. *Populi*, h. e. communitatis perfectæ vel totius, vel saltem majoris partis, eorum nempe, quos talis res, circa quam dantur actus frequentati, concernit. *Perfecta*, inquam, quæ nimirum moraliter unita ab uno capite gubernatur cum potestate publica jurisdictionis, & communium bonorum participatione: qualis censetur esse integra provincia, diœcesis, districtus, non verò una vel altera familia, domus, vel alia hujusmodi modica & imperfecta communitas, cujus membra diriguntur non ad commune bonum omnium, sed solum ad patrisfamilias v. g. privatam bonum. 6. *cum aliquo legislatoris consensu*; quia, cum consuetudo habeat rationem legis, lex autem non constituatur, nisi per voluntatem ejus, qui habet potestatem legislativam, quæ non reperitur in populo extra statum democraticum, legislatoris consensum aliquem, sive *personalem* tacitum, sive *legalem*, qui à legislatore in Lege vel Jure exprimitur, requiri clarum est. Et iste consensus legis datur pro omni consuetudine rationabili, legitime præscripta, & diuturnis populi moribus uniformiter operantis firmata, clarè expressus in *c. fin. h. t. & l. 32. cit. & l. fin. C. quæ sit longa consuet.* generaliter omnem hujusmodi consuetudinem approbantibus, licet legislator eam ne sciat quidem, & ideo personaliter nec expressè nec tacitè in eam consentiat. 7. *Introductum*, quod duplici modo fieri potest: *per viam conniventia*, si legislator populi mores sciat & dissimulet, quo casu personaliter tacitè consentit; si enim expressè approbaret, esset potius lex à legislatore immediatè

Pars I.

G

intro-

introducā, quā per mores populi: dein *per viam praescriptionis*, si nempe legislator mores populi debito tempore & modo continuatos ignorer: quo casu datur consensus ejus legalis, nullo modo personalis. Ceterū *consuetudo* & *observantia* saepe confunduntur, sed strictè loquendo observantia & usus est potiùs causa, consuetudo autem ejus effectus indè ortus. *Stylus Curia & Fori* est species consuetudinis, nimirum consuetudo certae curiae, vel tribunalis, quae observatur in Judiciis in certis causis, vel quoad certam scribendi aut procedendi formam.

3 Dico 2, Consuetudo alia est *secundum legem scriptam*, ac *observantia* potiùs, vel *consuetudo facti* meretur dici; quia non inducit novum Jus, sed legem priùs latam actuali executione confirmat, vel dubiam declarat; & de hac consuetudine dicitur *l. 37. ff. de LL. & c. 8. h. t. consuetudo est optima legum interpret.* Alia est *prater legem*, quae nimirum Jus novum constituit, ubi non datur lex scripta; & de hac dicitur in *can. 5. cit.* quod fit *Jus, quod pro lege suscipitur, ubi deficit lex*, nempe pro casibus, quos Jura scripta non decidunt. Alia demum *contra Jus*, per quam Jus aliquod antè existens abrogatur, & tollitur vel simpliciter vel secundum partem. Et hinc directè non inducit Jus obligans, sed permissivum, vi cujus licet fit, vel omittitur, quod stante lege fieri non potuisset. Omitto reliquas divisiones consuetudinis, quas, quia lex est, cum lege scripta ferè communes habet.

4 Dico 3. Etiam consuetudo contra legem debet esse rationabilis, saltem negativè, h. e. non debet

ad

adversari Juri Naturali, aut Divino, aut Humano specialiter reprobanti consuetudinem ut corruptelam morum, vel ut secum ferentem in moribus nimiam licentiam; quamvis, ut verum fatear, vix possibile sit, ut consuetudo in prædictis non peccans, non simul fiat *positive* rationabilis propter aliquam rationem generalem, v. g. quod stante consuetudine legis abrogatoriâ diminuat legum copia, tollantur conscientiarum laquei, adeoque populus regatur suavius, minuantur lites &c. Probatur assertio 1. ex *c. fin. h. t. c. 2. eod. in 6. l. 1. C. quæ sit longa consuetudo.* 2. à pari cum lege scripta, ad quam sufficit rationabilitas negativa; quæ enim ratio specialis positiva reperitur in lege, 7. testes ad valorem Testamenti præcisè requirente? cure enim non 6. vel 8. testes exigit? in dubio præsumitur consuetudo esse rationabilis, sicut lex.

Objic. 1. Quod est contra aliquid rationabile, non potest esse rationabile: sed consuetudo contra legem est contra aliquid rationabile, nempe contra legem, quæ essentialiter est rationabilis: ergo. 2. Actus contra legem sunt peccaminosi: ergo non sunt rationabiles: ergo neque consuetudo ex illis orta potest esse rationabilis. 3. Consuetudo legi aut rationi prævalere non potest. *l. 2. C. eod. ferè idem habetur c. 3. & 7. h. t.* ergo consuetudo contra legem non potest esse rationabilis, ita ut legem abroget. 4. Consuetudo debet esse legitime præscripta. *c. fin. eod.* ergo debet introduci cum bona fide, quam requirit omnis præscriptio: sed bona fides non potest esse in iis, qui scienter transgrediuntur legem, eamque per

actus contrarios tollere intendunt: ergo. R. Ad
 1. *retorq. argum.* in lege scripta posteriori con-
 tra legem anteriorem lata, per quam juxta omnes
 abrogari potest lex prior: sicut ergo lex legi con-
 traria potest esse rationabilis, ita & consuetudo
 legi contraria. *In forma dist. ma.* quod est con-
 tra aliquid rationabile tam in facto esse, quam in
 fieri, non potest esse rationabile. *C. ma.* quod tan-
 tum in fieri, non in facto esse, est contra aliquid
 rationabile. *N. ma.* Quando consuetudo per actus
 frequentatos populi, tempus, & consensum ali-
 quem legislatoris est completa, seu in facto esse,
 non amplius est contra legem, utpote quæ tunc
 jam cessavit, adeoque non amplius contra aliquid
 rationabile.

Ad 2. *dist. illatum* eodem modo: ergo con-
 suetudo in fieri non est rationabilis *C.* in facto esse.
N. Viderint alii, quid respondeant, qui cum Azor.
 Laym. Pirhing, Engel, contra Suar. Sal. Lug. ne-
 gant, per actus peccaminosos posse introduci con-
 suetudinem; dum enim respondent, primos legis
 transgressores cum scientia legis non abrogare le-
 gem, sed primùm posteriores, qui successu tem-
 poris bona fide non observant legem, eò quòd
 per errorem putent, antecessores suos licitè egisse
 contra legem vel propter dispensationem, vel
 alium honestum titulum. Hæc enim responsio
 non videtur Juribus conformis; partim quia con-
 suetudo sine consensu populi non introducitur,
 cum sit *tacita civium conventio*, uti appellatur
*l. 35. ff. de LL. & diuturni mores consensu uten-
 tium approbati legem imitari dicantur §. 9. Inst. de
 I. N. G. & C.* ergo actus, ex quibus fit consue-
 tudo,

rudo, debent esse voluntarii, quales non sunt, qui procedunt ex ignorantia aut errore, quo iudicatur aut putatur lex non existere, contra quam tendunt; cum nihil adeo sit contrarium consensui voluntario, quam ignorantia & error. *l. 15. ff. de Jurisd.* & qui errant, non consentiunt. *l. 116. §. 2. ff. de R. I.* partim quia actus non operantur ultra intentionem agentium, ut habet receptum axioma ex *l. 19. ff. de reb. cred.* & de essentia legis cujuscunque est, ut ponatur cum intentione obligandi, vel obligationem tollendi, si est contra legem præexistentem: ergo, nisi agentes contra legem sciant legem existere, eamque velint abrogare seu expressè seu tacitè, eam non abrogant, neque consuetudinem efficiunt. Sicut igitur actus *meræ facultatis* (v. g. devotionis, vel liberalitatis) & absque opinione obligationis positi, ut ut diutissimè frequentati, non efficiunt consuetudinem legalem & obligatoriam *præter Jus*, v. g. usus universalis aspergendi se aquâ benedictâ in ingressu Ecclesiæ, quotidie audiendi Sacrum &c. quia nimirum actus non operantur ultra intentionem agentium. Ita actus contra legem non cogitanti, & cum opinione, legem non existere, positi nunquam efficiunt consuetudinem legalem & deobligatoriam *contra Jus* propter eandem rationem, & simul alteram, quòd tales actus non sint voluntarii contra legem, nec indicent consensum populi in abrogationem legis. Unde actus, per quos introducitur consuetudo contra legem, non tantùm possunt esse peccaminosi, sed etiam regulariter debent esse, quamdiu consuetudo est in fieri: quando autem actus sunt debito tempore &

modo continuati, accedit consensus aliquis legislatoris, & consuetudo ponitur in facto esse, seu completa, atque tunc actus incipiunt esse liciti, cum lex cessaverit, utpote facta inutilis, imò noxia communitati, si ejus observantiam urgere velle legislator, evaderet.

Ad 3. *dist. ant.* prævalere non potest consuetudo debitis conditionibus destituta, *C. ant.* in prædita, si nempe sit rationalis & legitimè præscripta. *N. ant. & conf.* propter clarum textum in *c. fin. h. t.* Ad 4. vel est sermo de consuetudine *præscriptiva*, quæ tamen propriè consuetudo non est, sed præscriptio, quæ non communitatem quætalem, sed privatos respicit? & tunc utique requiritur bona fides, & exclusio peccati in præscribente: & de ista hic sermo non est. Vel de consuetudine *legali*, qua scienter contravenitur legi ad eam abrogandam à majori saltem parte communitatis; & tunc non requiritur bona fides aut exclusio peccati in contraveniente communitate, quamdiu nempe consuetudo est in fieri, ut cum Suar. Vasq. Lug. Barb. Haun. de Baffis &c. docet P. Wiestner *h. n. 35.* Unde, quando in *d. c. fin.* ad consuetudinem requiritur, ut sit *legitimè præscripta*, non denotatur, quòd ad consuetudinem requirantur omnes conditiones ad veram præscriptionem necessariæ, sed tantùm una vel altera, nempe quòd habere debeat actus diuturno tempore, & sine interruptione frequentatos, sicut Præscriptio: in aliis autem differt *Consuetudo* à *Præscriptione*, nimirum quòd hæc detur solùm inter personas privatas & particulares, ita ut, licèt contra communitatem currat, tamen ista consideretur

non

non ut communitas, sed ut persona privata: quod requirat titulum & bonam fidem, item tempus à Jure claris terminis determinatum; quod secum ferat lucrum unius, & damnum vel gravamen alterius &c. quæ omnia non sunt necessaria ad consuetudinem legalem.

Dico 4. Actus ad introducendam consuetudinem necessarii non tantum debent esse voluntarii, & cum intentione introducendi consuetudinem positi, ut paulò antè ostendi, sed etiam frequentati, seu non unus aut duo, sed plurès, ac tot, ut ex iis arbitriò prudentis, vel Judicis, colligi possit consensus communitatis in consuetudinem, uti desumitur ex *§. 9. cit. l. 33. 35. ff. de LL. l. 1. & 2. l. qua sit longa consuet. ubi requiruntur actus diuturni, frequentes, longævi*; quia verò numerum eorum non exprimunt Jura, optimè relinquitur arbitrio Judicis, & extra Judicium viri prudentis, quot hinc & nunc necessarii sint ad colligendum populi consensum. per *l. 10. seqq. ff. de legib. l. 137. §. 2. ff. de V. O.* Præterea debent actus uniformiter, & sine interruptione, à majori saltem parte communitatis esse positi, quia aliàs non sufficienter constaret de conformi consensu & tacita conventionè populi, quam Jura requirunt. Denique debent esse notorii propter eandem rationem. Non tamen est necesse, ut sint notorii notorietate Juris, h. e. publicati in Judicio contradictorio, sed sufficit, notorietas facti, si nempe fiant præsentibus & scientibus multis.

Dico 5. Tempus ad complendam consuetudinem debet esse continuum. 2. Regulariter tamen sufficit longum, seu 10. annorum. Pars prior con-

stat in dè, quòd, ubi Jura simpliciter requirunt ali-
quod tempus, istud debeat esse continuum, seu
non interruptum, ut patet in Præscriptione, anno
Novitiatûs ante Professionem Religiosam &c. qua-
re si major pars communitatis ageret adversus con-
suetudinem, nondum completam, etiam unico
tantum actu, vel si Superior puniret aliquando
transgressores legis &c. tempus censeretur inter-
ruptum, & consuetudo deberet de novo inchoari.
Posterior exinde, quòd Jura, quamvis clarè non
determinent 10. annos, tamen videantur require-
re tempus longum. *l. 32. l. 35. ff. de LL. l. 1. 2. C.
qua sit longa consuet.* ubi consuetudinem vocant
longam, longævam, inveteratam &c. sed tempus lon-
gum in Jure sunt ordinariè 10. anni. per *l. 11. C.
de præscript. long. temp.* Atque sic communiter te-
nent Civilistæ, &, quia Jus Canonicum nihil de-
terminat, plurimi etiam Canonistæ; quia tale
tempus ipsis videtur sufficere ad declarandam po-
puli voluntatem, quòd hoc vel illud pro lege ob-
servari velit, aut hanc vel illam legem abrogari.
Quamvis alii cum Menoch. & Lauterbachio relin-
quant, forte non malè, longitudinem temporis,
ad consuetudinem complendam necessari, arbi-
trio prudentis Judicis; cum ratio dicet, plus tem-
poris requiri ad consuetudinem in rebus magni
momenti vel præjudicii, quàm in levioribus. *Ob-
jic.* Ad præscriptionem contra Ecclesiam vel bona
Ecclesiæ requiruntur 40. anni. *c. 6. & 15. de Præ-
script.* ergo etiam ad præscriptionem contra legem
Ecclesiasticam. *R. N. cons.* quando enim contra
Ecclesiam præscribitur, tunc dominium vel jus ali-
quod, ad utilitatem Ecclesiæ pertinens, tollitur,

&

& propter hoc præjudicium Ecclesiæ SS. Canones 40. vel plures annos requirunt: at ex consuetudine contra legem Ecclesiasticam, utpote quæ non utilitatem Ecclesiæ concernit, sed subditorum, nullum Ecclesia patitur præjudicium.

Dico 6. Quando lex habet clausulam, qua derogat consuetudini simpliciter, v. g. dicendo, *non obstante consuetudine contraria*, solùm intelligenda est de consuetudine jam existente tempore legis, non de futura. 2. Quando autem derogat consuetudini futuræ contra legem, illam verò non reprobatur tanquam corruptelam, vel ut irrationabilem, non facit, quò minùs contraria consuetudo introduci possit. 3. Si verò ut corruptelam &c. damnet vel reprobet, etiam consuetudini futuræ omnem vim adimit, nisi mutantur circumstantiæ, & post talem legem nova causa emergat, propter quam consuetudo reprobata evadere possit rationabilis. 4. Si lex abroget vel reprobet consuetudinem in genere, non comprehenditur immemorialis. 5. Neque consuetudo particularis actu existens in aliquo loco, si Princeps universalis talem legem ponat. Pars 1. quæ supponit rectè, quòd Legislator per legem consuetudini contrariam possit hanc tollere, si velit, juxta *c. 1. de constit. & c. 9. h. t.* probatur indè, quòd lex talis solùm videatur velle consuetudinem sibi contrariam abrogare: sed consuetudo futura, & nondum existens tempore legis, non est legi contraria; cùm non-ens nullas habeat qualitates, adeoque nec contrarietatem. Ita verior cum Abb. Bart. Suar. König. *gl. in Clem. 7. de Elect. v. consuetudinem.* contra communiorem. Pars 2. sumitur

ex *c. 1. 3. 7. 9. fin. x. & c. 2. h. t. in 6.* quia nimirum omni legi humanæ, consequenter & consuetudinem futuram simpliciter prohibenti, sicut per legem oppositam, derogari potest per consuetudinem, pari passu cum lege ambulantem. Pars 3. ex ratione, quia, si non mutantur circumstantiæ, consuetudo manet irrationabilis, quam irrationabilitatem habet vel ex Jure Naturali, vel ex Jure Positivo: sic reprobantur consuetudines, quæ adversantur bonis moribus, aut bono communi, aut immunitati Ecclesiasticæ, reali aut personali, vel enervant disciplinam Ecclesiasticam, vel vergunt in præjudicium Ecclesiarum & *c. 5. 10. h. t. c. 4. de Immunit. Ecclesiar. c. 49. de Sent. Excomm.* Si autem mutantur circumstantiæ, & nova causa superveniens reddat consuetudinem rationabilem, nihil impedit, quò minùs tali lege non obstante introduci valeat. Pars 4. ex *c. 26. de V. S.* ubi consuetudo immemorialis æquiparatur privilegio, & ideo specialem mentionem requirit, nisi nempe consuetudo sit contra Jus Naturale aut Divinum, aut nisi Jus Humanum etiam immemoriam prohibeat vel reprobet. Pars 5. ex eo, quòd Princeps censetur ignorare consuetudines particulares locorum: ergo non censetur illas velle abrogare, nisi earum mentionem facit, saltem terminis generalibus, v. g. dicendo: *non obstante quacunque consuetudine*; cum nihil sit volitum, nisi cognitum. Aliud est, si non supremus Princeps, sed inferior, & proprius alicujus territorii dominus, ferat legem pro suo territorio derogantem consuetudini talis loci; cum præsumatur scire

eire consuetudinem sui territorii, v. g. provincia
vel Episcopatus communem.

Dico 7. Ut consuetudo vim habeat in iudicio, 9
debet ab allegante convincenter probari. *c. 8. h. t.*
l. 1. C. qua sit longa consuet. cum consuetudo sit
facti. Probatur autem vel per litteras publicas,
uti sunt Instrumenta publica, aut acta Judicialia,
aut per testes saltem duos, qui in tali communitate
uniformiter, & multis scientibus, debitoque tem-
pore aliquid observatum esse, se vidisse testari de-
bent: vel per famam publicam. Unus Doctor,
etiam excellens, pro foro externo non concluden-
ter, sed solum præsumptivè probat consuetudi-
nem. Cæterùm probatio consuetudinis *contra*
claram legem à Doctoribus dicitur esse difficillima.
Bart. Bald. Abb. Menoch. *conf. 179. n. 3.* imò à
quibusdam etiam impossibilis, uti ab Hostiensis &
Cravetta *conf. 886. n. 15.* allegante plures; ni-
mirum propter tot condiciones, quas talis con-
suetudo requirit, & propter resistantiam, vel pos-
sessionem legis.

TITULUS V.

De Postulatione Prælatorum.

SUMMARIUM.

1. *Quid sit Postulatio, & quomodo differat ab
Electione.*
2. *Quinam postulare, & postulari possint.*
3. 4. *Postulatio requirit solennitates, quas Ele-
ctio.*

Postu-